

mini przewodnik

free

+ współrzędne gps

po!skaniezwykla
masa miejsc godnych uwagi

Trasa wycieczki: Miasto nie tylko zegarów

czas trwania: 5 godzin, typ: piesza, liczba miejsc: 5, stopień trudności:
średnia

wydrukuj i zabierz na wycieczkę!

Opis wycieczki

Zapraszam wszystkich do Jędrzejowa, małego miasta (ok. 17 tys. mieszkańców) w województwie świętokrzyskim. Do miasteczka łatwo dojechać ponieważ leży przy ruchliwej, krajowej drodze nr 7, na odcinku między Krakowem a Warszawą.

Zwiedzanie najlepiej rozpocząć od rynku czyli tutejszego pl. Kościuszki. Plac to ruchliwe rondo stanowiące centrum miasteczka. Przy rynku, w kamienicze z charakterystyczną kopułą obserwatorium astronomicznego (pl. Kościuszki 7/8) mieści się Państwowe Muzeum im. Przytkowskich. W muzeum znajdują się zbiory rodziny Przytkowskich przekazane państwu w 1962 roku. Ekspozycja obejmuje około 600 czasomierzy, m.in. klepsydry piaskowe, klepsydrę wodną tryskającą fontanną co pół godziny, armatkę z mosiądzu strzelającą w południe na wiat oraz zegary japońskie, francuskie i niemieckie.

Jędrzejowskie muzeum zegarów jest trzecim co do wielkości muzeum zegarów na świecie po Chicago i Oxfordzie. Ciekawostką jest fakt, że przekazujący zbiory państwu Tadeusz Przytkowski, to konstruktor wielu zegarów słonecznych w tak ciekawych miejscach jak krakowski kościół Mariacki, ratusz w Sandomierzu, Zamek Królewski w Warszawie czy nawet obserwatorium astronomiczne w Greenwich.

Zwiedzając miasto, warto zapoznać się również z architekturą kościoła parafialnego św. Trójcy. Znajduje się on przy ul. Jana Pawła, na lekkim wzniesieniu, nad rzeką Brzeźnicą. Kościół pochodzi z połowy XV wieku. Dwa kilometry na północny zachód od centrum stoi klasztor Cystersów. Jest to najstarsze opactwo Cystersów w Polsce założone w latach 1140-1149. Na miejsce wiedzie długa aleja, z której pięknie prezentuje się południowa elewacja późnoromańskiego kościoła św. Wojciecha. Warto obejrzeć ślepą fasadę wschodnią oraz północną elewację świątyni. We wnętrzu przeważa barokowe wyposażenie, m.in. stiukowe ołtarze, bogato zdobione stalle, ambona i wspaniałe 54-głosowe organy, których brzmienie jest zaliczane do najlepszych w kraju. Ważny jest także fakt, że organy nie zostały w żaden sposób unowocześnione ani zmodernizowane i funkcjonują jak za dawnych czasów. Na uwagę zasługuje również kaplica bł. Wincentego Kadłubka, krakowskiego biskupa i kronikarza, pochowanego w świątyni.

Z kościołem sąsiadują barokowa dzwonnica, późnobarokowa brama cmentarna, ogród ze starymi grabami i ogromny plac dla pielgrzymów. W okresie wakacyjnym w klasztorze odbywa się Międzynarodowy Festiwal Muzyki Organowej i Kameralnej. Atrakcją Jędrzejowa jest także kolejka wąskotorowa „Ekspres Ponidzie” (ul. Dojazd 1). Kolejka z wagonikami retro kursuje na trasie do Pińczowa. Mimo że Jędrzejów jest niewielkim, mało znanym miastem to uważam, że warto poświęcić mu choć dzień na zwiedzenie. Polecam!

Program wycieczki

Jędrzejów Świat nie tylko słonecznych zegarów

Jedna z kamieniczek przy rynku, z charakterystyczną kopułą obserwatorium astronomicznego, mieści muzeum z drugim co do wielkości na świecie zbiorem zegarów i przyrządów astronomicznych. Podstawy tej kolekcji stworzył Feliks Przytkowski (1872-1951), miłośnik astronomii i gnomoniki, praktykujący przez pięćdziesiąt lat jako lekarz w Jędrzejowie. Od roku 1895 gromadził zegary słoneczne oraz literaturę dotyczącą ich budowy i historii. Zbudował istniejące do dzisiaj obserwatorium astronomiczne. Interesował się numizmatyką, mineralogią i meteorologią. Zbierał także pamiątki związane z regionem i pozostawił ogromny zbiór fotografii.

Kolekcjonerskie dzieło ojca kontynuował syn, Tadeusz Przytkowski (1905-1977), historyk sztuki, bibliofil i miłośnik heraldyki, a przede wszystkim znawca i budowniczy zegarów słonecznych. Jego dziełem jest m.in. siedem zegarów słonecznych na obserwatorium w Greenwich. Dzięki jego staraniom kolekcja została po wojnie znacznie poszerzona, a w 1962 r. przekazana państwu. Tak powstało Państwowe Muzeum im. Przytkowskich w Jędrzejowie. Najszlachetniejszą jego częścią jest kolekcja zegarów słonecznych. W tym ciekawym miejscu można obejrzeć wszystkie ich rodzaje konstruowane od XV w. oraz rozmaite przyrządy służące do pomiaru czasu - klepsydry, zegary ogniowe i mechaniczne, a także przyrządy astronomiczne. Warto zobaczyć też bogaty księgozbiór poświęcony gnomonice (nauce o zegarach słonecznych), uznawany za jeden z najcenniejszych zbiorów tego typu na świecie.

50°38'20"N 20°18'16"E | na mapie:A

Jędrzejów Gotycki kościół Świętej Trójcy (XV w.)

Gotycki kościół Świętej Trójcy (XV w., przebudowywany i rozbudowywany XVI, XVII, XVIII w.).

Pierwszy kościół w tym miejscu został konsekrowany w XII w. Obecna świątynia została wybudowana w pierwszej połowie XV wieku. Była kilkakrotnie przebudowywana, zaś po pożarze odbudowana w latach 1695 - 1699. Kolejna zmiana dosięgnęła kościół w latach 1978 - 1982, kiedy został on przekształcony przez architekta Jerzego Łukowskiego.

W świątyni została zachowana pierwotna nawa główna i prezbiterium, które pochodziły z XV w. Nawy boczne zostały zbudowane w latach 1754 - 1762. W świątyni widnieje sklepienie kolebkowe, pochodzące z XVII i XVIII w. Ołtarze barokowe, z elementami rokokowymi. W ołtarzu głównym widnieje obraz Trójcy Przenajświętszej, zaś w bocznym Matka Boża z obrazem Zwiastowania.

Ważnym elementem w kościele jest cudowny krucyfiks pochodzący z XVII wieku. Na ścianach kościoła można oglądać odnowioną, późnorennesansową polichromię, zaś w nawie głównej barokową ambonę. Dawniej świątynia posiadała bogatą bibliotekę, która zawierała liczne dzieła: np Kazania Piotra Skargi, Jakuba Wujka, Szymona Karpińskiego. Jako, iż Jędrzejów jest Miastem Zegarów, na ścianie kościoła znajduje się zegar słoneczny

50°38'29"N 20°18'24"E | na mapie:B

Jędrzejów Zespół klasztoru Cystersów (XIII w.)

Zespół klasztoru Cystersów (XIII w., przebudowany XV, XVIII w.).

Tutaj w Jędrzejowie znajduje się najstarsze opactwo cysterskie w Polsce. Janik Jaksa z Gryfitów, arcybiskup gnieźnieński z bratem Klemensem w roku 1140 ufundowali opactwo na własnych gruntach, do którego zaprosili zakonników z francuskiego Morimondy. W podziemiach obecnego klasztoru zachowały się fragmenty kamiennej

romańskiej budowli.

Pierwszy kościół konsekrowany był przez krakowskiego biskupa Maura (pochowany w krypcie Leonarda na Wawelu). Mnisi, którzy tutaj osiedli dokonali znacznego rozwoju gospodarczego i kulturalnego tej dawnej wsi Brzeźnica. W roku 1210 nowy kościół konsekrował bp Wincenty Kadłubek a w 1271 roku książę Bolesław Wstydlivy nadał miejscowości prawa miejskie.

Jak wiele innych miejsc w Polsce tak i tutejszy klasztor ucierpiał i podupadł w wyniku potopu szwedzkiego. Następne lata również nie sprzyjały rozwojowi aż wreszcie car Aleksander I dokonał kasaty zakonu. W klasztornych murach utworzono rosyjskie męskie seminarium nauczycielskie. Cystersi do swojego klasztoru powrócili dopiero po II wojnie światowej, rangę opactwa uzyskali w roku 1989.

50°39'13"N 20°17'05"E | na mapie:C

Jędrzejów

Filia francuskiego Morimondu

W 1140 r. w Brzeźnicy (wkrótce potem przemianowanej na Jędrzejów) założono najstarszy na polskich ziemiach klasztor cystersów. Zakonnicy przybyli tutaj z Francji, a konkretnie z Burgundii, z opactwa w Morimond. Wykorzystując w części mury istniejącej świątyni (widać je w zachodniej części nawy głównej), wzniesli kościół i klasztor w burgundzkiej manierze, o ścianach ze starannie

obrabianych bloków wapiennych z mnóstwem detali rzeźbionych w kamieniu. Nową świątynię poświęcono w 1210 r.

Z pożarów i przebudów notowanych na przestrzeni 800 lat istnienia opactwa, z pierwotnych elementów romańskich tylko fragmentarycznie ocalały mury i część detali kamiennych. We wnętrzu kościoła panuje barok. Z połowy XVIII w. pochodzą organy, które pod względem jakości brzmienia należą do najlepszych w Polsce. Organmistrzowie podkreślają także ich wyjątkowo unikalną konstrukcję. Co roku koncertują na nich wytrawni muzycy w czasie Festiwalu Muzyki Organowej i Kameralnej.

W kaplicy przylegającej do południowego ramienia transeptu warto zwrócić uwagę na kamienną płytę z rysunkiem długowłosego mężczyzny trzymającego tarczę z herbem Lis. Oznacza ona miejsce pochówku Pakosiława z Mstyczowa. Należy do najstarszych w Polsce płyt nagrobnych osób stanu rycerskiego.

Najsłynniejszym cystersiem jędrzejowskim był bł. Wincenty Kadłubek (ok. 1161-1223). W 1208 r. został wybrany biskupem krakowskim. Dał się poznać jako zwolennik reform Kościoła w XIII-wiecznej Polsce. Opowiadał się za celibatem księży, jemu także zawdzięczamy wprowadzenie w kościołach zwyczajny umieszczania światła przed tabernakulum z Najświętszym Sakramentem. W 1218 r. postanowił zdjąć biskupią infułę, porzucił Kraków i pieszo przywędrował do Jędrzejowa, aby resztę życia spędzić w cysterskiej celi jako zakonnik. Opat z braćmi witał dostojnego pielgrzyma na trakcie przed Jędrzejowem. Na pamiątkę tego wydarzenia usypano kopiec. Z czasem powstała tu też kapliczka. Kopiec Spotkania - bo taką nadano mu nazwę - wznosi się do dziś na skraju miasta, po prawej stronie drogi ze Szczekocin.

Na piętrze, w południowej części świątyni warto zobaczyć celę bł. Wincentego Kadłubka. Tutaj zakończył życie w czasie pracy nad dziełem Chronica Polonorum. Na zewnętrznej ścianie, tuż pod okapem dachu umieszczono duży napis: "Tu mieszkał św. Wincenty Kadłubek". Na jednym z ciosów na wysokości okna widnieje jeszcze inskrypcja z 1920 r. przypominająca o renowacji pomieszczenia. Późnobarokowa kaplica bł. Wincentego Kadłubka z jego szczątkami w relikwiarzu przylega do północnej nawy kościoła.

50°39'12"N 20°17'03"E | na mapie:D

Jędrzejów

Uwaga! To jest napad!

Bywa, że bandy konnych rabusiów napadają na pociąg relacji Jędrzejów - Pińczów! Dzieje się tak tylko wówczas, gdy pasażerowie sobie tego życzą, bowiem napady w westernowym stylu są jedną z dodatkowych atrakcji przejazdu wąskotorową kolejką turystyczną Ciuchcia Ekspres Ponidzie.

Pociąg kursuje według stałego rozkładu. Od kwietnia do września rusza ze stacji Jędrzejów Wąski w każdą niedzielę o godz. 10.00. Przed godz. 12.00 jest w Pińczowie, gdzie przewidziano przerwę na zwiedzanie miasta. Według rozkładu jazdy pociąg przyjeżdża z powrotem do Jędrzejowa o godz. 18.00. Jeśli zbierze się grupa chętnych, kolejka kursuje także poza sezonem turystycznym. Rutynowo składy prowadzą lokomotywy spalinowe. Na życzenie wagony jak za dawnych lat ciągnie największa atrakcja i skarb Świętokrzyskiej Kolejki Dojazdowej - parowóz Px48.

Pierwsze odcinki Kolei Jędrzejowskiej zbudowano na potrzeby armii austriackiej w czasie I wojny światowej. Była ważną arterią w regionie pozbawionym wówczas dobrych dróg. Od lat 70. ubiegłego wieku zaczęła przegrywać z transportem samochodowym. Ostatni planowy pociąg pojechał jej trasą w 1997 r.

50°38'38"N 20°17'21"E | na mapie:E

Zdjęcia dodane przez (w kolejności): fot. I. Grosjean/ GNU Free Documentation License, Version 1.2, fot. andreo, , fot. WWAT, artek

Trasa dodana przez: artek

Przewodnik wygenerowany w serwisie www.polskaniezwykla.pl. Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część ani całość Mini przewodnika nie może być reprodukowana ani przetwarzana w sposób elektroniczny, mechaniczny, fotograficzny i inny; nie może być użyta do innej publikacji oraz przechowywana w jakiegokolwiek bazie danych bez pisemnej zgody Administratora serwisu. Copyright © 2007 Polska Niezwykła

Wygenerowano:
poniedziałek 22 lipca 2024 17:39:39